

Enheten för juridik
Sofie Almladh, 010-730 99 91

Näringsdepartementet
n.registrator@regeringskansliet.se
peter.kalliopuro@regeringskansliet.se

Remiss – Promemorian Undantag från vissa bestämmelser i plan- och bygglagen vid tillströmning av asylsökande

Sammanfattning

Sammanfattningsvis har Arbetsmiljöverket följande synpunkter på remissen. Eftersom man inte vet hur föreskrifterna kan komma att utformas är det svårt att säga något säkert om konsekvenserna för arbetsmiljön av förslaget.

En enskild åtgärd med en varaktighet på upp till 15 år utgör en mycket lång tid som en byggnad ska fungera som arbetsplats för olika personalkategorier. Vi anser att det är en brist i promemorian att arbetsmiljöaspekterna för dem som kommer att ha lokalerna som arbetsplats inte närmare tas upp. Det nämns endast kort att undantagen inte medför sänkta krav enligt arbetsmiljölagen. Vi gör bedömningen att det finns en risk för att de omfattande undantagen från kraven i PBL kan leda till arbetsmiljöbrister, t.ex. när det gäller arbetsplatsens utformning, belastningsergonomi, tillgänglighet och utrymning. Vi vill därför lämna nedanstående synpunkter.

Arbetsmiljöverkets synpunkter och ställningstaganden

Generellt bedömer Arbetsmiljöverket att de föreslagna undantagen är mycket omfattande. Det är oklart under vilka förutsättningar bestämmelsen kan komma att användas och hur begreppen *särskilt omfattande*, *nödvändigt* och *i första hand* ska tolkas. Det är som konstateras på flera ställen i promemorian mycket svårt att överblicka konsekvenserna av förslaget eftersom man inte vet hur föreskrifterna kan komma att utformas. Det är därför svårt att med säkerhet säga något om konsekvenserna för arbetsmiljön av förslaget.

Vi anser att jämförelsen med möjligheten att föreskriva om undantag från vissa bestämmelser i PBL, om det har inträffat en naturhändelse med synnerligen omfattande negativa effekter, haltar. En sådan naturhändelse är något som ligger bortom mänsklig kontroll och kommer mycket plötsligt. Stora

flyktingströmmar kan förvisso skapa akuta problem men är trots allt inte av samma plötsliga karaktär som en naturkatastrof.

Arbetsmiljöverkets synpunkter gäller endast i de fall arbetstagare berörs. Det gäller för arbetstagare på t.ex. boenden för asylsökande, de som arbetar i undervisningslokaler, eller i övrigt i anslutning till boendena, t.ex. de som utför fastighetsskötsel och -service, de som arbetar med leveranser till och från boendena, säkerhetspersonal och poliser.

En enskild åtgärd med en varaktighet på upp till 15 år utgör en mycket lång tid som t.ex. ett boende eller en undervisningslokal ska fungera som arbetsplats för olika personalkategorier. Om dessutom perioden då undantagen ska gälla kan förlängas genom ett nytt regeringsbeslut är tiden måhända begränsad, men i praktiken är det svårt att se skillnad mot en permanent åtgärd. Om det är varaktigheten på åtgärden eller giltighetstiden av föreskriften om undantag som avses kunna förlängas, enligt sidan 16 i promemorian, finner vi dock något oklart.

Vi anser att det är en brist i promemorian att arbetsmiljöaspekterna för dem som kommer att ha lokalerna som arbetsplats inte tas upp. Det nämns endast kort att byggnaden måste uppfylla de regler som läggs fast i arbetsmiljölagen och att eventuella undantag enligt PBL inte medför sänkta krav enligt arbetsmiljölagen. Enligt promemorian ska föreskrifterna inte få innebära oacceptabla risker för människors hälsa och säkerhet, medan däremot små risker ofta måste accepteras. Vi finner det dock mycket angeläget att kraven på arbetsmiljö inte sänks i något avseende. Det saknas en analys av hur arbetsmiljön i praktiken kommer att påverkas av förslaget och av hur arbetsmiljölagen och Arbetsmiljöverkets föreskrifter ska beaktas när nya boenden tas fram. Vi gör bedömningen att det finns en risk för att de omfattande undantagen från kraven i PBL även kan leda till arbetsmiljöbrister, t.ex. när det gäller arbetsplatsens utformning, tillgänglighet, belastningsergonomi, hot och våld, buller och ventilation. Vi befarar att det kommer att uppstå situationer i vår tillsyn där kraven i arbetsmiljölagen och våra föreskrifter ställs mot de föreskrifter som gör undantag från PBL. Då dessa undantag från PBL kan framhållas som att det handlar om en krissituation, vilket även framgår av promemorian, finns det en risk för att t.ex. domstolar vid en avvägning mellan olika intressen kommer att tillåta avvikelser från kraven på en god arbetsmiljö.

Under rubriken *7.5 Konsekvenser för miljön och människors hälsa* i promemorian tas kraven i PBL på att byggnader ska vara lämpliga från hälsosynpunkt och säkerhet upp, dock endast utifrån de boendes situation. Det sägs att riskerna för människors hälsa begränsas av att de asylsökande enbart kommer att vistas en

begränsad period i ett sådant anläggningsboende där undantag har gjorts från kraven i PBL. Aspekten att byggnaderna många gånger kommer att bli permanenta arbetsplatser (eller överhuvudtaget arbetsplatser) tas inte upp, vilket Arbetsmiljöverket anser är en brist.

Det är till stor del enskilda näringsidkare som tillhandahåller boenden för asylsökande. Det kan vara en lönsam verksamhet som lockar till sig näringsidkare som inte i första hand har arbetsmiljön för arbetstagare på boendena i fokus. Om man ytterligare underlättar för den typen av affärsverksamhet genom att minska kraven på när ett boende kan anordnas och snabba på processen med att ta fram nya boenden, kan vi befara att fler människor får en försämrad arbetsmiljö. Exempelvis berör de incidenter som har inträffat på boenden för asylsökande inte bara dem som bor där utan även i hög grad dem som har boendena som sin arbetsplats.

Arbetsmiljöverket anser att det inte kan förutsättas att ändring av ett befintligt bostadshus till ett anläggningsboende är av sådan begränsad betydelse att bygglovsprövning inte skulle behövas. En bostad är för det mesta inte en arbetsplats, medan ett anläggningsboende på ett helt annat sätt kan bli en arbetsplats för olika yrkeskategorier och då därmed kraven i arbetsmiljölagen måste beaktas. Exempelvis kan frågor om tillgänglighet och säkerhet behöva beaktas på ett annat sätt än vid en vanlig bostad.

Andra exempel är om boenden och undervisningslokaler placeras i närheten av miljöstörande verksamheter, om tekniska krav reduceras så att det leder till olägenheter för hälsa eller boenden m.m. etableras i lokaler som inte är avsedda för bostadsändamål som kontor eller andra verksamhetslokaler. Arbetsmiljöverket ser i de situationerna en klar risk för försämrad arbetsmiljö t.ex. avseende arbetsplatsens utformning, buller, tillgänglighet, utrymning, luftföroreningar och dålig luftkvalitet.

Även åtgärder som har ett nära samband med boenden omfattas av förslaget, t.ex. nämns undervisningslokaler och personalutrymmen. Dessa lokaler är i allra högsta grad arbetsplatser, men det saknas en analys av hur föreskrifterna om undantag ska tillämpas i förhållande till kraven i arbetsmiljölagen i dessa fall.

Arbetsmiljöverket vill även lyfta fram aspekten att kommunerna genom de föreslagna undantagen kan komma att förlora mycket av sin kontroll och insyn över hur mark och byggnader i kommunen används. Det kan försvåra för planering av övrig verksamhet som åligger kommunen, t.ex. att anordna skolgång och omsorg. Även om byggnader för boenden för asylsökanden på detta sätt kan ordnas fram på ett enklare och snabbare sätt än med dagens

regler, är detta bara en pusselbit av många i samhället som helhet. Det kvarstår en mängd arbetsmiljöaspekter som inte berörs i promemorian kopplat till t.ex. ökade behov inom områden som vård, skola, omsorg, socialtjänst och polis, när antalet människor som befinner sig i landet ökar snabbt. Övriga delar av samhället, utöver den del som handlar om att anordna boende för asylsökande, behöver hänga med i denna utveckling, annars riskerar arbetsmiljön för dem som arbetar inom många områden att försämrans.

De som deltagit

Yttrandet har avgetts av generaldirektören Erna Zelmin-Ekenhem. I den slutliga handläggningen har även tf chefsjuristen Anna Varg deltagit. Föredragande har varit juristen Sofie Almladh.

Erna Zelmin-Ekenhem

Sofie Almladh

Kopia skickad till:
Arbetsmarknadsdepartementet